

Vergaderjaar 2022–2023

36 200

Nota over de toestand van 's Rijks Financiën

Nr. 188

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR KLIMAAT EN ENERGIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 september 2023

Voor u ligt de derde voortgangsrapportage over de uitvoering van de Subsidieregeling bekostiging plafond energietarieven kleinverbruikers 2023 (CEK23), ook wel bekend als het prijsplafond voor energie. Zoals toegezegd in de eerste voortgangsrapportage¹ van 31 maart 2023, wordt u elk kwartaal geïnformeerd over de uitvoering van het prijsplafond voor 2023. Daarnaast informeer ik u ook over de voortgang van de uitvoering van de Tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen (TTB).

Stand van zaken energiemarkt

De positieve ontwikkelingen – die ik in de vorige voortgangsrapportage al kon melden² – hebben de afgelopen maanden doorgezet. De energietarieven zijn verder gedaald, waardoor 85,6% van de kleinverbruikaansluitingen (KVA) in augustus een tarief onder het prijsplafond had. In januari 2023 bedroeg dit 29,6%. Deze prijsdaling is goed nieuws voor de consument die hierdoor een lagere energierekening heeft.

Ook het aanbod aan energiecontracten heeft zich positief ontwikkeld in vergelijking met het begin van het jaar. Er valt voor consumenten weer wat te kiezen met een ruime keuze aan leveranciers, contracttypen en looptijden. Mede dankzij de introductie van de nieuwe opzegregels van de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) op 1 juni 2023, die verankerd zijn in de Beleidsregel Redelijke opzegvergoedingen vergunninghouders 2023, is het aanbod aan vaste energiecontracten inmiddels een stuk ruimer.³ Volgens de laatste Monitor Consumentenmarkt Energie

¹ Kamerstuk 36 200, nr. 179.

² Kamerstuk 36 200, nr. 183.

³ Nieuwe regels ACM stimuleren aanbod vaste contracten, weer ruime keuze voor consument | ACM.nl.

van de ACM hebben per saldo 346.000 extra huishoudens een vast contract afgesloten sinds 1 juni 2023, wat aangeeft dat van het ruimere aanbod ook gebruik wordt gemaakt.⁴ Ik hecht eraan dat consumenten die prijszekerheid verlangen weer de mogelijkheid hebben om voor een jaar of langer hun tarief vast te zetten.

Procentueel aandeel per contracttype	31-dec-22	1-mrt-23	1-apr-23	1-mei-23	1-jun-23	1-jul-23	1-aug-23
% vast (>1 jaar)	49,3%	27,4%	28,4%	28,9%	30,1%	32,1%	34,7%
% variabele of <1 jaar vast	49,7%	70,6%	69,0%	68,3%	66,9%	64,8%	62,1%
% dynamisch	1,0%	2,0%	2,5%	2,8%	3,0%	3,2%	3,2%

De bovenstaande tabel laat zien dat het aantal vaste contracten als onderdeel van de gehele contractmix toeneemt. Daarnaast valt ook de gestage opkomst van het aantal dynamische contracten op. Op 15 juni jl. heb ik uw Kamer toegezegd te kijken naar het nut en de noodzaak van een financiële bijsluiter bij dynamische contracten in verband met de mogelijke financiële risico's van deze contractvorm. Ik heb hierover contact gehad met verschillende partijen, waaronder de ACM, Energie-Nederland en de Consumentenbond. Op basis van hun reacties zie ik op dit moment geen reden voor een financiële bijsluiter voor deze contracten, omdat deze weinig toevoegt aan de bestaande en reeds verplichte eisen om de consument goed te informeren over een nieuw energiecontract. Dit laat onverlet dat ik het van belang acht dat er helder en transparant over de (mogelijke) nadelen van een dynamisch contract wordt gecommuniceerd – met name over de mogelijke kosten bij grote schommelingen in de prijs. Ik blijf de ontwikkelingen dan ook volgen en zal daarbij met de genoemde partijen blijven bezien of en hoe deze transparantie voldoende geborgd is.

Stand van zaken uitvoering prijsplafond

In totaal is door leveranciers van elektriciteit en gas per 11 september 2023 € 3.738 miljoen aan voorschotbedrag aangevraagd, waarvan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) € 3.595 miljoen heeft toegekend. In aanloop naar de publicatie van de Miljoenennota is de raming van de regeling op basis van recente realisatiecijfers geactualiseerd. Hierbij valt op dat de kosten van het prijsplafond relatief gunstig uitpakken door de dalende tarieven en het hoge aantal contracten met tarieven onder het prijsplafond. Desondanks is er een stijging te zien in het geraamde bedrag, aangezien er in het voorjaar ten onrechte gedeeltelijk is gecorrigeerd voor de energiebelasting die geen deel uitmaakt van de plafondtarieven. De bijstelling van de begroting wordt nader gespecificeerd in de relevante begrotingsstukken bij de Miljoenennota.

Handhaving door RVO op de subsidievoorwaarden

In de tweede voortgangsrapportage prijsplafond heb ik uw Kamer geïnformeerd dat iedere leverancier die subsidie aanvraagt onder het prijsplafond, verplicht is om binnen vier maanden een accountantsrapport van feitelijke bevindingen over de getrouwheid van de eerste voorschotaanvraag aan te leveren. Dat is inmiddels door alle 162 leveranciers van elektriciteit & gas en warmte gedaan, behoudens vijf zeer kleine leveranciers met wie individuele nalevingsafspraken worden gemaakt. Deze vijf leveranciers hebben gezamenlijk € 8,2 miljoen aan voorschotten ontvangen, 0,2% van het totaal.

⁴ Monitor Consumentenmarkt Energie | Tableau Public.

Op grond van de regeling vragen de 62 elektriciteit- en gasleveranciers maandelijks een subsidievoorschot aan voor het verschil tussen hun actuele gemiddelde contracttarieven en het prijsplafondtarief. Omdat de daling van de gemiddelde contracttarieven zich de afgelopen maanden heeft doorgezet, is het maandelijks voorschot dat leveranciers bij RVO aanvragen sinds januari met meer dan 90% gezakt naar circa € 84 miljoen voor de maand augustus.

In mijn vorige brief gaf ik aan dat één leverancier afwijkt van dit patroon. RVO heeft daarom bij de voorschotaanvraag voor april aan deze leverancier een additionele informatieverplichting opgelegd in de vorm van een aanvullend accountantsrapport over de opgegeven tarieven. Dit rapport diende samen met het verplichte rapport van feitelijke bevindingen over de eerste aanvraag te worden aangeleverd. Omdat de leverancier in eerste instantie niet aan deze aanvullende informatieverplichting had voldaan, heeft RVO uitbetaling van het junivoorschot opgeschort. Over dit besluit zijn uw Kamer en de ACM geïnformeerd. Na het opschortingsbesluit in augustus is alsnog het ontbrekende rapport aangeleverd en zijn er door RVO reviews uitgevoerd. Hoewel volgens RVO niet alle voorgeschreven werkzaamheden door de accountant juist waren uitgevoerd, kon wel worden vastgesteld dat de voorschotbetalingen gebaseerd zijn op daadwerkelijke contractuele leveringstarieven die de leverancier met klanten is overeengekomen. De voorschotbetalingen zijn daarom hervat. RVO blijft met de desbetreffende leverancier en andere leveranciers in gesprek om naleving van de subsidievoorwaarden te waarborgen.

Brutomargetoets

Mede op verzoek van uw Kamer (motie van het lid Alkaya⁵, motie van het lid Omtzigt c.s.⁶ en motie van het lid Maatoug c.s.⁷) is in de prijsplafondregeling een brutomargetoets van kracht. Deze toets voorkomt dat energieleveranciers onder het prijsplafond overwinsten kunnen boeken. Hiertoe wordt de behaalde brutomarge in 2023 vergeleken met het gemiddelde van de gerealiseerde brutomarges over voorgaande jaren. Eventuele marges boven dit gemiddelde worden aan het einde van de subsidieperiode bij de vaststelling door RVO teruggevorderd.

In de afgelopen maanden is onder leiding van RVO de ontwikkeling van het accountantsprotocol, dat de basis vormt voor de brutomargetoets, voltooid. Hierdoor ligt er nu een duidelijk en uniform raamwerk voor de werkzaamheden die door accountants moeten worden uitgevoerd, dat van toepassing is op alle leveranciers. Het protocol is in nauwe samenwerking tot stand gekomen en wordt nog definitief afgestemd met de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Tijdens dit proces zijn ook de leveranciers geraadpleegd.

In de eerste en tweede voortgangsrapportage heb ik uw Kamer geïnformeerd over het feit dat er nog geen passend en juridisch houdbaar alternatief was gevonden voor de brutomargetoets voor nieuwe toetreders. Sindsdien heeft één leverancier kenbaar gemaakt dat hij geen reden meer ziet om de toets in dit stadium aan te passen. Een voorstel voor een gedragen, passend en juridisch houdbaar alternatief voor de huidige toets is tot op heden niet aangeleverd door de leveranciers. Ik blijf openstaan om het gesprek hierover met leveranciers te voeren.

⁵ Kamerstuk 36 200, nr. 84.

⁶ Kamerstuk 36 200, nr. 118.

⁷ Kamerstuk 36 200, nr. 124.

Geschillencommissie

Sinds 20 maart 2023 kunnen consumenten zich melden bij de Geschillencommissie Energie Prijsplafond.⁸ Tot op heden zijn hier tien klachten gemeld. Het lage aantal klachten lijkt op het eerste oog een positief signaal met betrekking tot de uitvoering van het prijsplafond door energieleveranciers. Ik vind het daarnaast belangrijk dat consumenten met klachten de geschillencommissie weten te vinden. Ik blijf hierover met de geschillencommissie in gesprek.

Tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen

In de tweede voortgangsrapportage prijsplafond heb ik uw Kamer geïnformeerd over de eerste weken van de uitvoering van de Tijdelijke tegemoetkoming blokaansluitingen (hierna: TTB). Sindsdien hebben zich meerdere noemenswaardige ontwikkelingen voorgedaan. Ik zal eerst kort stilstaan bij de uitvoering tot nu toe, waarna ik inga op twee voorgenomen wijzigingen aan de regeling.

Stand van zaken uitvoering TTB

Sinds 25 april 2023 is het voor contracthouders van een blokaansluiting voor warmte en elektriciteit mogelijk om een tegemoetkoming voor de sterk gestegen energiekosten van bewoners aan te vragen bij de Belastingdienst. Indien een aanvraag wordt goedgekeurd, dient de contracthouder de ontvangen tegemoetkoming met de energiekosten van bewoners voor 2023 te verrekenen. De hoogte van de totale tegemoetkoming wordt bepaald aan de hand van forfaitaire bedragen per (on)zelfstandige wooneenheid achter de desbetreffende blokaansluiting. Voor het verdelen van de tegemoetkoming over bewoners sluit de contracthouder aan bij de in 2023 geldende wijze van verdeling van de energiekosten. Op de voorgeschreven wijze van verdelen kom ik later in deze brief terug.

Om rekening te houden met de ontwikkeling van de energieprijzen is besloten om forfaitaire bedragen per halfjaar te hanteren.⁹ De bedragen voor zowel het eerste als het tweede halfjaar zijn gebaseerd op het gemiddeld ondervonden nadeel dat bewoners achter een blokaansluiting ervaren, doordat zij niet of onvoldoende profiteren van het prijsplafond.

- Voor het eerste halfjaar waren de bedragen € 786,45 en € 731,13 voor respectievelijk warmte en elektriciteit bij zelfstandige eenheden, en € 329,28 en € 307,63 bij onzelfstandige eenheden. De bedragen voor elektriciteit zijn inclusief de gemiste compensatie voor november en december 2022 – de tweemaal € 190,-.
- Op basis van de bij RVO bekende gemiddelde tarieven in het kader van het prijsplafond is het bedrag voor het tweede half jaar vastgesteld. Omdat 84,4% van de kleinverbruiksaansluitingen gas en elektriciteit in juli een tarief onder het prijsplafond had, is voor het tweede halfjaar het minimumbedrag van 50% van het bedrag voor het eerste halfjaar gehanteerd. Dit komt uit op € 276,76 en € 183,92 voor respectievelijk warmte en elektriciteit voor zelfstandige eenheden, en € 116,18 en € 77,33 voor onzelfstandige eenheden.

Sinds 1 augustus 2023 wordt bij uitbetaling in één keer het hele subsidiebedrag uitgekeerd aan de aanvrager. Net als bij het prijsplafond is de raming van de totale kosten voor de regeling in aanloop naar de Miljoenennota geactualiseerd. Bij de initiële raming in maart is uitgegaan van een hoger bedrag voor het tweede halfjaar. De raming is daarom naar

⁸ Energie Prijsplafond – De Geschillencommissie.

⁹ Kamerstukken 29 023 en 36 200, nr. 415.

beneden bijgesteld op basis van hetzelfde aantal verwachte aanvragen (50.000 in totaal).

Bij openstelling van de regeling was het enkel mogelijk om een aanvraag te doen voor een enkele blokaansluiting. Sinds 1 juli is het ook mogelijk om vanaf tien blokaansluitingen een bulkaanvraag te doen. Dit heeft tot en met 12 september 2023 geleid tot 15.513 aanvragen, waarvan 7.138 aanvragen zijn afgehandeld. De Belastingdienst heeft tot en met 12 september € 192 miljoen uitbetaald aan aanvragers.

Het aantal binnengekomen aanvragen blijft tot op heden achter bij de verwachting. Net als bij het prijsplafond vragen bewoners de subsidie niet zelf aan. Om bewoners de mogelijkheid te geven na te gaan of er voor hun blokaansluiting TTB is aangevraagd en zo ja, wat de status van die aanvraag is, is er samen met het Kadaster een webpagina¹⁰ ingericht. Sinds 5 september 2023 kunnen bewoners aan de hand van hun postcode en huisnummer controleren of er een aanvraag voor hun blokaansluiting bekend is en, indien nodig, hun contracthouder aansporen om alsnog een aanvraag te doen of om de tegemoetkoming juist te verrekenen. Verder gaf ik in de vorige voortgangsrapportage aan dat ik bij aanhoudende tegenvallende aantallen in gesprek zou gaan met stakeholders. Deze gesprekken hebben in de tussentijd plaatsgevonden. De betrokken koepelorganisaties geven aan dat grote delen van hun respectievelijke achterbannen de weg naar de regeling hebben gevonden. Wel hebben stakeholders verschillende redenen aangedragen waarom zij nog niet tot een aanvraag zijn overgegaan. Deze redenen variëren van het grotendeels samenvallen van de aanvraagtermijn met de vakantieperiode tot uitvoeringscomplexiteit bij de voorgeschreven wijze voor het verdelen van de tegemoetkoming over bewoners. Mede op basis van deze gesprekken heb ik besloten om de regeling op twee punten te wijzigen.

Wijzigingen TTB-regeling

Allereerst wordt op basis van signalen van stakeholders en een verzoek vanuit de uitvoering de aanvraagtermijn met een maand verlengd tot en met 31 oktober 2023. Dit geeft aanvragers langer de tijd om alsnog een aanvraag te doen. Ook wordt voorkomen dat de Belastingdienst in korte tijd een groot aantal aanvragen moet verwerken. Daarnaast geeft dit bewoners langer de kans om middels de webpagina van het Kadaster de status van de aanvraag voor hun blokaansluiting na te gaan en op basis hiervan het gesprek met hun contracthouder te voeren.

Verder hebben stakeholders aangegeven dat zij in bepaalde situaties tegen problemen aanlopen bij het verrekenen van de tegemoetkoming met de energiekosten van bewoners. Uit de subsidievoorwaarden volgt dat voor het verdelen van de tegemoetkoming over bewoners, dezelfde wijze van verdeling gehanteerd moet worden als in 2023 gebruikt wordt voor het verdelen van de energiekosten. In het overgrote deel van de gevallen komt dit neer op een verdeling op basis van verbruik. Hierdoor is de te hanteren verdeelsleutel vaak pas bekend bij de eindafrekening van de energiekosten. De problemen waar stakeholders tegenaan lopen, ontstaan wanneer er sprake is van situaties die het vaststellen van deze verdeelsleutel compliceren. Het belangrijkste voorbeeld hiervan zijn complexen waarin zowel wooneenheden als bedrijfseenheden aanwezig zijn. De TTB is nadrukkelijk niet bedoeld als tegemoetkoming voor bedrijven. Tegelijkertijd is het technisch vaak niet mogelijk om bedrijfseenheden te splitsen van de eindafrekening. Om dit te ondervangen zijn of aanpassingen aan de geautomatiseerde afrekeningsystemen of handmatige

¹⁰ Status aanvraag Tijdelijke Tegemoetkoming Blokaansluitingen – voor-bewoners – PLDN.

verwerkingen nodig. In bepaalde gevallen zijn deze oplossingen echter niet haalbaar of alleen met substantiële vertragingen in het afrekenproces. Om deze reden bereid ik een wijziging van de regeling voor, die aanvragers de mogelijkheid biedt om in bepaalde situaties een alternatieve verdeelsleutel toe te passen.

Aflopen energiesteunmaatregelen 2023

Het prijsplafond en de TTB zijn allebei bedoeld als steunmaatregel voor de hoge energiekosten in 2023. Het kabinet heeft de Kamer op 28 april jl. met de Kamerbrief Uitkomsten verkenning instrumenten¹¹ geïnformeerd over de maatregelen die worden overwogen ter ondersteuning van huishoudens die kwetsbaar zijn voor hoge energiekosten na 2023. De afgelopen maanden heeft een integrale weging van deze maatregelen en andere koopkrachtmaatregelen plaatsgevonden als onderdeel van de augustusbesluitvorming.

De uitkomsten hiervan worden aan uw Kamer kenbaar gemaakt als onderdeel van de begrotingsstukken bij de Miljoenennota.

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

¹¹ Kamerstuk 36 200, nr. 182.

BIJLAGE 1:**OVERZICHT VOORSCHOTTEN ELEKTRICITEIT EN GAS TOT EN MET AUGUSTUS 2023¹²**

Gegevens	Jan	Feb	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug
Percentage kleinverbruik-aansluitingen waarvoor een subsidieaanvraag is ingediend	99,9%	99,0%	99,4%	99,5%	99,6%	99,6%	98,6%	98,2%
Percentage kleinverbruik-aansluitingen met een contracttarief boven het prijsplafond	70,0%	71,3%	71,7%	65,1%	61,3%	53,9%	19,6%	14,4%
Aantal subsidieaanvragen ontvangen	62	60	60	60	59	56	56	54
Aantal subsidieaanvragen nog in behandeling	0	1	1	3	2	3	3	5
Subsidievoorschotbedrag aangevraagd	€ 947 mln.	€ 926 mln.	€ 822 mln.	€ 366 mln.	€ 287 mln.	€ 199 mln.	€ 71 mln.	€ 84 mln.
Subsidievoorschot bedrag toegekend	€ 927 mln.	€ 910 mln.	€ 802 mln.	€ 337 mln.	€ 280 mln.	€ 188 mln.	€ 63 mln.	€ 76 mln.
Subsidievoorschotbedrag per kleinverbruikersaansluiting boven het plafond – elektriciteit	€ 60,93	€ 59,81	€ 51,59	€ 22,88	€ 20,06	€ 14,65	€ 14,72	€ 13,90
Subsidievoorschotbedrag per kleinverbruikersaansluiting boven het plafond – gas	€ 115,15	€ 112,53	€ 99,27	€ 46,87	€ 42,58	€ 29,71	€ 22,70	€ 19,09

¹² Deze gegevens hebben peildatum 4 september 2023. De bedragen zijn exclusief het prijsplafond voor warmteaansluitingen en exclusief de tegemoetkomingen voor blokaansluitingen.